

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Ján Benko, PhD.

Téma „Interrupcie a mladí ľudia“ na hodinách etickej výchovy na SŠ

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2013

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Ján Benko, PhD.

Kontakt na autora: Pracovisko: Stredná odborná škola podnikania, Masarykova 24,
081 79 Prešov, sospmaspo@nexta.sk – janbenko@gmail.com

Názov OPS/OSO: Téma „Interrupcie a mladí ľudia“ na hodinách etickej výchovy na SŠ

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2013

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Ingrid Šoltysová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Interrupcie, potrat, dopady, etická výchova, etika sexuálneho života, zákon, sexualita, predčasný sexuálny život, antikoncepcia, plánované rodičovstvo, právo na život, pro life, pro choice, právne a etické náhľady, postoj, hodnoty, príprava na hodinu

Anotácia

Práca je venovaná téme interrupcie na hodinách etickej výchovy v 1.ročníku strednej školy v rámci tematického celku Etika sexuálneho života a rozvoju postoja mladých ľudí k tejto problematike. Ide o pomôcku pre učiteľov stredných škôl, ako aj učiteľov základných škôl či vychovávateľov, ktorý môžu dané námety vyučovacích hodín využiť pre svoje potreby výučby tejto témy, pričom si ich môžu prispôsobiť podľa svojej potreby, okolností výučby, triedy či stupňa a predmetu. Okrem teoretických poznatkov o interrupciách a jej dôsledkoch sú jadrom práce 3 praktické vyučovacie hodiny s celkovou analýzou a štruktúrou vyučovacej hodiny, ktoré sú aj niekoľko rokov realizované a overené, a preto môžu byť dobrou pomôckou pre iných kolegov.

OBSAH

ÚVOD	5
1 ETICKÁ VÝCHOVA V EDUKAČNOM PROCESE	6
1.1 Obsah a cieľ etickej výchovy	6
1.2 Téma interrupcie v rámci Etiky sexuálneho života	7
1.3 Štruktúra hodiny etickej výchovy	7
2 INTERRUPCIE	9
2.1 Čo hovorí zákon?	10
2.2 Umelá potratovosť na Slovensku a vo svete	11
2.3 Dôsledky interrupcie	12
3 VYUČOVACIE HODINY NA TÉMU INTERRUPCIE A MLADÍ ĽUDIA NA HODINÁCH ETICKEJ VÝCHOVY	16
3.1 Vyučovacia hodina I.	16
3.2 Vyučovacia hodina II.	19
3.3 Vyučovacia hodina III.	22
ZÁVER	27
Zoznam príloh	30

ÚVOD

Interrupcie je téma, ktorá je v posledných rokoch veľmi diskutovanou a páľčivou témou na Slovensku a zároveň jednou z najzaujímavejších a chcených pre mladých ľudí na hodinách etickej výchovy. Oproti iným témam je to jedna veľmi prejednávaná téma nielen na hodinách etickej výchovy, ale mladí ľudia sa s ňou stretávajú vo verejných diskusiách a na odborných fórach internetových stránok, či v televízii.

V dnešnej dobe sa už málokedy nájde človek, ktorý by mohol povedať, že táto téma sa ho netýka bytostne, prípadne z pohľadu člena rodiny, kamaráta či známeho. Veľa mladých ľudí v poslednej dobe to vidí u spolužiakov z vyšších ročníkov a sa s touto témou dostávajú do kontaktu, vidia na jednej strane veľmi skoro mladé tehotné spolužiačky, ale zároveň si aj tajne šuškejú o spolužiačkach, ktoré prešli interrupciou, keďže nechceli priviesť na svet svoje dieťa. Tu sú aj rôzne potom pohľady na dané spolužiačky a cieľom aj hodín etickej výchovy na tému interrupcie má byť priblížiť všetky stránky interrupcie pre mladé dievča, rozvíjať diskusiu o tomto probléme spoločnosti, vyjadriť svoj postoj argumentmi a vedieť si ich obhájiť. Na druhej strane je potrebné, aby si mladí ľudia uvedomili aj pohľad druhej strany a dôvody, prečo majú opačný názor.

Je to téma etická, ale aj téma náboženská, téma spoločenská, téma „ľudská“. Nie preto ľudská, že by sme sa postojom za či proti stávali človekom či nečlovekom, ale tým, že ide o vážne rozhodnutie v živote nielen ale najmä danej ženy a rozhodnutie, ktoré ide do štipky osobnosti, psychiky a ľudskosti daného človeka tu v danej chvíli, ale predovšetkým do jeho budúcnosti. Interrupcie prinášajú so sebou nesmierne množstvo vážnych následkov pre ženu, následkov psychických, následkov telesných, následkov zdravotných. A to nehovoríme, o tom ako sa to týka mladého človeka. Pritom všetci vieme, ako dnešná mládež žije. Ako sama hovorí, netrápi ju budúcnosť, žije daný deň. Ale aký je jej postoj na túto tému, keď sa jej to netýka ešte a aký bude, keď sa jej to bude týkať až príliš osobne. Nikto nechce v tejto situácii v živote byť. Bohužiaľ, niektorí sa do nej dostanú. A čo ďalej? Preto je táto téma tiež dôležitá na hodinách etickej výchovy, aby si uvedomili dôležitosť svojho postoja a aj prístupu k životu

Práca by mala slúžiť ako aj metodická pomôcka pri vytváraní príprav na vyučovaciu hodinu, pričom sa dajú tiež využiť IKT pomôcky alebo forma besedy. Prínosy práce by mali preto oceniť najmä učitelia etickej výchovy na stredných školách, ale sčasti ju môžu pre svoje potreby využiť aj učitelia základných škôl alebo učitelia s aprobáciou občianska náuka či náboženská výchova. Snahou práce je, aby hodiny viedli zároveň k rozvoju argumentácie mladých ľudí, ich postoja k tejto téme, uvedomenia si dôležitosti života a prístupu k nemu v každej situácii, ale najmä ak ide o život nenarodeného dieťaťa. Žiaci si majú uvedomiť existenciu rôznych postojov ľudí a opačných pohľadov na danú tému.

Jadro práce tvoria tri kapitoly, z ktorých prvá predstavuje teoretické východiská a ďalšie dve sú praktickou časťou prípravy a analýzy troch vyučovacích hodín. V teoretickej časti sa venujem charakteristike etickej výchovy vo vzdelávacom systéme modernej spoločnosti. Predstavujem jej ciele, ktoré vyplývajú z aktuálneho školského vzdelávacieho programu. V druhej kapitole popisujem problematiku interrupcií, čo hovorí zákon, aké sú dôsledky interrupcie na človeka. Tretiu kapitolu tvoria reálne prípravy troch vyučovacích hodín, ktoré slúžia ako námety pre učiteľov. Ich spoločným prvkom je fakt, že sa venujú rovnakej téme – interrupciám, ale vždy z onoho uhla vedenia priebehu vyučovacej hodiny. Prácu doplnajú prílohy, ktoré boli súčasťou prezentácie učiva a vďaka nim je možné lepšie si predstaviť priebeh týchto hodín.

1 ETICKÁ VÝCHOVA V EDUKAČNOM PROCESE

Edukácia je neodmysliteľnou súčasťou ľudského života. Každý človek si počas života osvojuje rôzne informácie, ktoré využíva vo svoj prospech, či už pozitívnym alebo negatívnym spôsobom. Edukácia v dnešnom ponímaní má rôzne podoby a závisí od množstva faktorov, ktoré na ňu vplývajú – prostredie, vek atď. V moderných štátoch sa vzdelávanie sústreďuje v školských zariadeniach, ktorých školský systém má mnoho spoločných, ale aj rozdielnych prvkov. K tým spoločným bezpochyby patria oblasti, v ktorých edukačných proces prebieha.

V slovenskom školstve sa od roku 2008 začala meniť koncepcia vyučovania. Bol prijatý štátny vzdelávací program, ktorý stanovuje všeobecné ciele vzdelávania a kľúčové kompetencie, ku ktorým má vzdelávanie smerovať. Ciele vzdelávania sú postavené tak, aby zabezpečil vyvážený rozvoj osobnosti žiakov (Štátny vzdelávací program, 2011).

Štátny vzdelávací program sa stal východiskom pre vytvorenie školských vzdelávacích programov, ktoré by mali priniesť do škôl väčšiu voľnosť, pričom súčasťou štátneho vzdelávacieho programu je aj zmena vzdelávacích oblastí, v ktorých sú zahrnuté jednotlivé predmety vo vyučovaní. Jednou z týchto oblastí pre ISCED 3, je aj oblasť „Človek, hodnoty a spoločnosť“, ktorej súčasťou je aj etická výchova, ktorá sa tak stáva v spolupráci s ostatnými predmetmi jedným z najvýznamnejších prostriedkov procesu humanizácie žiakov. (Jovankovič et al., 2011, s. 2).

Zároveň sa začali presadzovať v slovenskom školstve aj alternatívne moderné koncepcie vyučovacieho procesu. V etickej výchove sa najčastejšie využíva tvorivo–humanistická koncepcia, ktorej tvorcami je M.Zelina a M.Zelinová (2007). V strede záujmu tvorivo–humanistického vyučovania je dieťa, žiak, študent, vzdelávajúci sa. Sleduje sa najmä rozvoj osobnosti na humanistických princípoch. Už v názve tejto koncepcie sú zahrnuté jej 2 kľúčové pojmy: tvorivosť a humanizácia. Tvorivosť v modeli THV reprezentuje kognitívny rozmer, rozvíja rozmer osobnosti, humanizácia nonkognitívny rozmer rozvíja osobnosti. Obe tieto dimenzie THV sa navzájom dopĺňajú a podmieňujú. Nemožno rozvíjať tvorivosť žiakov bez vytvorenia atmosféry úplnej dôvery, t.j. humanizácie vyučovania. Cieľom THV je, aby sa tvorivosť stala zmyslom života každého človeka, aby tvorivosť bola prostriedkom, pomocou ktorého človek dosahuje svoju sebaaktualizáciu. V THV ide o to, aby sa na vyučovaní žiak nielen naučil, ale aby vyučovanie bolo spojené s humánnymi aspektmi.

A práve to vystihuje potreby etickej výchovy, lebo sa na jej hodinách veľa krát ide až do intimity žiakov, ich rozvoja osobnosti, názorov na vážne životné témy, pričom aby žiak prijal učiteľa za partnera, ktorému bude dôverovať a zároveň sa nebál otvoriť a povedať svoj názor, je veľmi dôležité takúto atmosféru na hodinách rozvíjať.

1.1 Obsah a cieľ etickej výchovy

Cieľom predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi. Etická výchova

súvisí aj s vyučovaním ďalších učebných predmetov. Na rozdiel od nich sa sústreďuje na etický aspekt učiva. (Lencz, 1997, s.2) Napríklad využíva rôzne úryvky, texty, videá, príbehy a pod., ale so zameraním na senzibilizáciu pre etické problémy a najmä vyzdvihnutím pozitívnych vzorov správania alebo na vyvolanie diskusie o témach, ktoré sú v živote každého z nás a je potrebné u žiakov rozvíjať ich postoje k týmto témam, aby v prípade, že sa s nimi stretli, vedeli správne reagovať.

Cieľom etickej výchovy tak nie je len informovať žiaka o etických zásadách, ale pomáhať mu, aby si vytvoril na danú tému vlastný názor a osvojil si primerané postoje a správanie. (Lencz, Krížová, 2004, s.5)

Etická výchova sa realizuje prostredníctvom štyroch základných zložiek, ktoré sa vzájomne podmieňujú a tvoria jeden celok. Sú to:

1. výchovný cieľ,
2. obsah (výchovný program, ktorý sa premieta do jednotlivých tém v osnovách),
3. výchovný štýl (vzťah, prístup k žiakovi),
4. výchovné metódy. (Líšková, Matúšková, 2012, s.7)

Výchovný program, štýl výchovy a výchovné metódy sú zvolené tak, aby podporovali prosociálnosť. Bez tejto štvrtej zložky by sa mohlo stať, že vychovávame jedinca síce vzdelaného, tvorivého a spoločensky dobre adaptovaného, ale egoistického a bezohľadného, čo je v rozpore s prosociálnosťou (Lencz, Krížová, 2004, s.46-53).

1.2 Téma interrupcie v rámci Etiky sexuálneho života

Téma interrupcie sa na strednej škole v rámci predmetu etická výchova preberá na hodinách tematického celku Etika sexuálneho života.

Cieľom tohto celku je žiakom vysvetliť dôležité hodnoty a etické normy, ktoré súvisia so životom a zdravím, rodinným životom, rodičovstvom a sexualitou. To, čo doteraz prebrali na hodinách etickej výchovy na základnej škole, prípadne ak na svojej základnej škole mali aj predmet výchovy k manželstvu a rodičovstvu, sa na týchto hodinách upevňuje, ale zároveň sú žiaci dospeljší, skúsenejší, neboja sa diskutovať a vyjadrovať názor aj na problémové témy, ktorou je aj interrupcia, potrat, nechcené či neplánované tehotenstvo. Preto zároveň je cieľom tohto tematického celku aj posilnenie zmyslu pre zodpovednosť u každého žiaka.

1.3 Štruktúra hodiny etickej výchovy

V doterajšej praxi etickej výchovy sa veľmi dobre osvedčila metóda prof. R. Roche-Olivara, pozostávajúca z troch krokov.

Prvý krok: Kognitívna senzibilizácia. Ako názov hovorí, umožňuje dieťaťu pochopiť určitú skutočnosť, význam a zmysel témy, o ktorej sa hovorí. Typické formy práce na tomto stupni sú, napr. pozorovanie, didaktické hry, prezentácia pozitívnych vzorov správania (dobre volené úryvky z literatúry, video, film, scénky), rozvíjanie morálneho hodnotenia napr. pomocou príbehov s otvoreným koncom a nadväzujúcou diskusiou. U väčších sa osvedčila beseda s niektorou známou osobnosťou.

Druhý krok: Nácvič v triede. Pochopiť, čo je správne, ešte neznamená aj robiť to, čo je správne. Experimentovanie s určitým spôsobom správania, vyskúšanie a nácvič spôsobilostí (napr. podanie ruky, ospravedlnenie sa), hranie roly, scénky, slohová práca, interview so skutočnými či fiktívnymi osobami. Spätná väzba, ktorá je dôležitým prvkom v tomto kroku, má posilňovať správne prevedenie (vyzdvihnúť aj najmenší pokrok), na nesprávne prevedenie treba upozorniť nepriamo, napr. zopakovaním inštrukcie.

Tretí krok: Reálna skúsenosť. Aby sa upevnili spôsobilosti a postoje osvojené v podmienkach triedy, v poslednom kroku zameriava sa pozornosť žiaka na aplikáciu osvojenej látky v reálnom živote. Tomuto účelu slúžia záznamy pozorovania správania sa ľudí, vedenie denníka o skúsenostiach s aplikáciou osvojených spôsobilostí, výstrižky z časopisov a novín týkajúce sa danej témy, rozhovor v rodine na danú tému atď. Tieto pozorovania podľa miestnych možností a zváženia učiteľ a môžu doplniť konkrétne akcie, ako usporiadanie kultúrneho alebo iného podujatia, akcie charitatívneho charakteru a pod.

Hodinu etickej výchovy môžeme ukončiť meditatívnym zhrnutím hlavnej myšlienky hodiny, uskutočneným v relaxácii. (Lencz, Krížová, 2004, s.5 - 6)

2 INTERRUPCIE

Interrupcia (*potrat, abort, umelé prerušenie alebo umelé ukončenie tehotnosti*), je definovaná ako ukončenie tehotnosti pred dosiahnutím životaschopnosti plodu, t. j. schopnosti nezávislého mimo maternicového života .

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) definuje umelé prerušenie tehotenstva ako vypudenie plodu z maternice, ktorý nedosiahol schopnosť extrauterinného života, doporučuje, aby bola stanovená hranica hmotnosti pre potrat 500g, ktorá zodpovedá približne 22. týždňu gravidity. (Kollárová, Ondriová, Požonská, Fertal'ová, 2009, s.1)

Zárok je robený väčšinou na pranie ženy, ktorá nechcena otehotnela. Dôvody k prerušeniu tehotenstva môžu byť rôzne, napríklad zdravotné, keď tehotenstvo ohrozuje zdravie alebo život ženy, alebo vývoj plodu by mohol byť ohrozený ochorením matky (napr. infekcia). Poškodenie plodu nie je ale nikdy sto percentné. Je to teda na rozhodnutí ženy, ktorá musí počítať aj s tým, že plod by sa mohol vyvinúť nepoškodený. Tehotenstvo sa dá tiež ukončiť, ak vzniklo z kriminálneho činu - znásilnenia. To všetko je upravené tzv. interrupčným zákonom. Interrupčný zákon je v Slovenskej republike pomerne liberálny. Jeho filozofia vychádza z faktu, že výrazná reštrikcia by na jednej strane bola výrazným porušením slobodného rozhodnutia ženy plánovane otehotnieť a na druhej strane by viedla k ilegálnym potratom, eventuálne k tzv. potratovej turistike, tak ak to vidíme v iných štátoch Európy a sveta. Liberálnosť tohto zákona je trňom v oku mnohým inštitúciám. Odporcovia interrupcií argumentujú nespochybniteľným právom jedinca na život a snažia sa dokázať, že plod je v dobe prerušenia tehotenstva už stvorenie so všetkými právami. (Binder, 2004)

Pre väčšinu žien je interrupcia veľmi nepríjemným zákrokom, často spojeným s obavami zo straty možnosti stať sa v budúcnosti matkou. Niektoré ženy podceňujú tento zákrok a opakovane ho podstupujú, ignorujú všetky riziká. Aj keď v súčasnosti sa zákrok vykonáva na vysokej úrovni, ako pri každom medicínskom zákroku sa môžu vyskytnúť aj prípady s komplikáciami a následkami v podobe sterility, rizikového priebehu ďalšieho tehotenstva, spontánneho potratu alebo aj predčasného pôrodu. Interrupcia je najrizikovejšia práve u mladých dievčat a žien, ktoré ešte nerodili a založenie rodiny len plánujú. Hoci pre väčšinu žien zostáva interrupcia bez následkov, môžu sa u nich vyskytnúť psychické problémy vážne ohrozujúce partnerské vzťahy

Interrupcia je pre mnohých vážnou morálnou otázkou. Z hľadiska odlišných ľudskoprávnych a náboženských princípov existujú dva rozličné smery:

Pro life (za život)

Jeho stúpenci sú presvedčení, že ľudský život vzniká v okamihu počatia a práva ešte nenarodeného dieťaťa je potrebné chrániť. Postoj sa opiera o náboženské východiská, podľa ktorých život je dar od Boha a človek nemá právo ukončiť ho. Za jediný prijateľný spôsob obmedzenia času počatia sa považujú prirodzené metódy a použitie antikoncepcie vedie k ľahkovážnemu sexuálnemu správaniu.

Pro choice (za možnosť voľby)

Hľadá sa kompromis medzi právom plodu (vo väčšine vyspelých krajín sa zabezpečí povolením interrupcie do prvých troch mesiacov tehotenstva) a právom ženy slobodne sa rozhodnúť o svojom tehotenstve. Podľa tohto hnutia má dieťa tiež právo narodiť sa ako chcené a milované. Rovnako sa presadzuje právo dvojíc na plánované rodičovstvo –

slobodné a zodpovedné rozhodnutie o počte svojich detí a o časovom odstupe medzi nimi. Sexualitu sa nezužuje len na reprodukčnú činnosť, ale chápe sa ako hodnota. Mať dieťa je považované za zodpovedné rozhodnutie a preto sa presadzuje myšlienka „od interrupcií k antikoncepcii“ (Rovňanová, Lukšík, Lukšíková, 2007, s.64)

2.1 Čo hovorí zákon?

Zákon k tejto téme nemá vo všetkých krajinách rovnaké stanovisko. 54 krajín povoľuje potrat, čo je asi 61% svetovej populácie. 97 krajín, asi 39% populácie, sú pre potraty zákony, vďaka ktorým je nezákonné podľa pre-potraty Centrum pre reprodukčné právo a politiku v New Yorku. Inštitút Alana Guttmachera uviedol, že v roku 1987 bolo hlásených približne 22 miliónov právnych potratov. Odhaduje sa, že štyri až deväť miliónov potratov nebolo hlásených, celkovo teda išlo o 26-31 miliónov právnych potratov v roku 1987. K dispozícii bolo celkovo 10 až 22 miliónov "tajných" potratov, čím sa celková suma na celom svete zvyšuje na 36 a 53 miliónov potratov. (<http://www.abortionfacts.com/>)

Na Slovensku je umelé prerušenie tehotenstva pojmom, ktorý nie je definovaný žiadnym zákonom alebo iným všeobecne záväzným predpisom. Zjednodušene by sme mohli povedať, že za interrupciu možno považovať prerušenie tehotenstva (t'archavosti) chirurgickým zákrokom alebo chemickou látkou podanou tehotnej žene. Aby bolo možné vôbec uvažovať o legálnosti takéhoto konania, bolo nevyhnutné prijať zákon, ktorý by upravoval proces interrupcií ako i všetky náležitosti a podmienky, ktoré musia byť splnené, aby mohla byť interrupcia vykonaná. Takýmto zákonom je v súčasnosti **zákon č. 73/1986 Zb. o umelom prerušení tehotenstva** v platnom znení.

Zákon ďalej uvádza, že žena, ktorá ešte nedovršila 16 rokov života a chce požiadať o interrupciu, môže tak urobiť jedine so súhlasom zákonného zástupcu, prípadne osoby, ktorej bola zverená do výchovy.

Zákon ďalej uvádza, že žena, ktorá ešte nedovršila 16 rokov života a chce požiadať o interrupciu, môže tak urobiť jedine so súhlasom zákonného zástupcu, prípadne osoby, ktorej bola zverená do výchovy.

Zákon ustanovuje, že žena môže prerušiť tehotenstvo s jej súhlasom alebo na jej podnet ak:

1. **je ohrozený jej život** (napríklad mimomaternicové tehotenstvo)
2. **je ohrozené zdravie alebo zdravý vývoj plodu**
V oboch týchto prípadoch je možné vykonať interrupciu bez ohľadu na trvanie tehotenstva.
3. **ide o genetický chybný vývoj plodu** (napríklad Downov syndróm)
Podľa Vyhlášky je možné v tomto prípade vykonať interrupciu do 24 týždňov trvania tehotenstva. Práve toto ustanovenie určil Ústavný súd SR za rozporné so zákonom, nakoľko prekračuje hranicu 12 týždňov určenú zákonom.
4. **Bez zdravotných dôvodov** možno prerušiť tehotenstvo, **ak tehotenstvo nepresahuje 12 týždňov** a ak tomu nebránia ženine zdravotné dôvody. (Peško, 14.01.2008)

Z toho teda vyplýva, že v každom prípade interrupciu môžeme vykonať jedine so súhlasom ženy. Každý žiak musí pochopiť to, aby toto rozhodnutie žena nebrala ľahostajne, pretože to zasiahne celý jej život, a to vo viacerých faktoroch.

Podľa novelizácie tohto zákona v roku 2011 bude každá žena mať na kvalifikované zváženie rozhodnutia o podstupení interrupcie zákonom stanovenú dvojdňovú lehotu, po ktorej až uplynutí dôjde k zákroku.

Ukončenie nežiaduceho tehotenstva má svoje medicínske, psychologické aj filozofické aspekty, ktoré sa v rozličnej miere odrážajú v legislatíve každej spoločnosti. Na Slovensku, tak ako vo väčšine krajín EÚ je povolená interrupcia na žiadosť ženy v prvých 12 týždňoch tehotenstva, keď najčastejšie prichádza aj k samovolným potratom. Ak v súvislosti s interrupciami uvažujeme o hodnote života, prejavujeme úctu k zázraku života a usilujeme sa o to aj v školách. Nezabúdajme však na princíp slobodnej voľby, ktorá je neupierateľná každému človeku a snažme sa vyhnúť stigmatizácii a moralizovaniu. Podporujme v deťoch zodpovedný prístup k vlastnému životu aj k životom tých, ktorí sú pre nás dôležití, k vlastnému sexuálnemu a partnerskému životu aj k rodičovstvu. Konkrétne rozhodnutie závisí od každého z nás, od nášho svetonázoru, osobného chápania slobody a zodpovednosti. Preto nie interrupcia, ale spoľahlivá antikoncepcia je správnym spôsobom plánovania rodičovstva. (Rovňanová, Lukšík, Lukšíková, 2007, s.65)

2.2 Umelá potratovosť na Slovensku a vo svete

Je potrebné povedať, že zákon, umožňujúci za stanovených podmienok vykonávať umelé prerušenia tehotenstva, bol v Československu prijatý v decembri 1957. Isté obdobie plnili interrupcie úlohu antikoncepcie ex-post, o čom svedčila aj štruktúra umelej potratovosti.

V roku 1988 vyvrcholilo obdobie 40-ročného rastu umelej potratovosti. Čísla hovoria, že bolo vykonaných neuveriteľných 51 000 interrupcií, čiže na 100 narodených detí pripadalo až 61 interrupcií, úhrnná umelá potratovosť dosiahla teda hodnotu až 1,3. Interrupciou bolo ukončených až neuveriteľných 35% tehotenstiev. Umelá potratovosť sa po roku 1988 výrazne znížila. Ak porovnáme rok 1988 s rokom 2001, hodnota úhrnnej umelej potratovosti klesla o 65%, počet vykonaných interrupcií sa znížil o 63%. Úzky vrchol do roku 1990 charakterizoval umelú potratovosť vo veku 24 až 25 rokov. Vo vekovej skupine 20 až 39-ročných klesla umelá potratovosť o viac ako 60%. Najvýraznejšie klesla umelá potratovosť v skupine 20-24 ročných, čo značí, že s rastúcim vekom sa rýchlosť poklesu ukazovateľov umelej potratovosti prudko znižovala. (Velická, 2002, s.1-2)

Z mier umelej potratovosti podľa veku sú zreteľné rozdiely v úrovni umelej potratovosti medzi ženami východu a západu. Rozdiely sú najmä medzi výškou veku žien, ktoré sa rozhodnú pre interrupcie. Zatiaľ, čo v západnej Európe sú miery potratovosti najvyššie medzi ženami vo veku 20-24 rokov, vo východnej Európe je najrizikovejšia skupina 25-29 ročných. Dozvedeli sme sa, že v západnej Európe je najpravdepodobnejšie, že žena podstupujúca interrupciu je pomerne mladá, bezdetná a slobodná. Vo východnej Európe to bude skôr žena staršia, vydatá, najčastejšie s dvoma deťmi, ktorá už nechce mať ďalšie dieťa. Ak teda žiaci očakávajú, že najpravdepodobnejšie na interrupciu pôjde mladé dievča, ktoré začína so sexuálnym životom, nemá skúsenosti s antikoncepciou a má omnoho väčšiu pravdepodobnosť neplánovaného otehotnenia v dôsledku náhodného sexuálneho dobrodružstva, tak ostanú týmito údajmi veľmi zaskočení a prekvapení, že ženy mladšie ako 20 rokov sú v súčasnosti menšinou medzi ženami, ktoré boli na interrupcii. Týmto tvrdením sa ryzplynie akási bublina názoru väčšiny ľudí, že interrupciu podstupujú zväčša mladé dievčatá.

2.3 Dôsledky interrupcie

Veľa ľudí z rôznych profesií, organizácií, inštitútov, ale aj obyčajní ľudia majú rozdielne názory na to, čo je interrupcia, aké ma následky, čo prinesie žene a partnerským vzťahom. Je to preto, lebo človek je tvor rozmarný, ktorý ma rozdielne názory a tým je výnimočný. Občas to ale prináša aj silne protichodné postoje niektorých skupín ľudí, ako to nastáva aj v tomto prípade.

Zaujímavý názor povedala našim žiačkam, V. Kundrovej a R. Hužvárovej, ktoré sa osobne tejto téme po hodináčej etickej výchovy začali venovať pred 4 rokmi aj pôrodná asistentka v prešovskej pôrodnici. Iveta Dolanská sa stará o ženy pred zákrokom a po zákroku a ako sama poznamenáva, každá jedna pacientka po prebudení plače a často svoj skutok aj ľutuje. Plač vyvolávajú emócie, ale aj stav po narkóze. Veková hranica sa odhadom pohybuje najmä od tých 16 – 21 do dokonca až 40 rokov. Celá záležitosť interrupcie sa dá vybaviť za jeden deň, pričom sa už ani neuvádza dôvod tohto rozhodnutia! Suma interrupcie je cca 248 eur. Pri otázke, aký je jej názor na interrupcie, odpovedala: „Jednoznačne nesúhlasím s interrupciami, ale rozhodne si myslím, že každá žena by sa mala rozhodnúť sama o živote svojho dieťaťa a o svojom živote. Tento zákrok však zanecháva doživotné následky!!!“

Je potrebné si pripomenúť, že interrupcia so sebou prináša dôsledky pre ženu, ktorá ju podstúpi, a to psychické, duchovné aj vzťahové.

Psychické dôsledky

Interrupcia zanechá na žene viaceré následky. Keď sa spomenú fyzické následky, každému z nás sa vybaví základné veci ako infekcia maternice, jazvy, ktoré môžu spôsobiť neschopnosť udržať plod v maternici, rakovina prsníka a ďalšie zdravotné komplikácie. Fyzické následky sú síce nebezpečné, ale ako sa vraví, sú rany, ktoré na zahojenie potrebujú viac času. A to sú tie psychické.

Popotratový syndróm

O tom, že umelý potrat môže mať následky na psychiku ženy, ktorá ho podstúpila, sa dlho nevedelo. Zástancovia potratov tvrdili, že keď potrat urobí lekár v nemocnici a na začiatku tehotenstva, žena nebude mať telesné ani psychické problémy. Tvrdili, že komplikácie prináša len nelegálny potrat, vykonávaný v nevhodných podmienkach.

Ešte roky po tom, ako v jednotlivých krajinách začali legálne robiť potraty vyškolení zdravotníci, sa o možných popotratoých problémoch nevedelo. Prečo? Príčin je niekoľko:

- Prvá príčina je v tom, že ženy po potrate trpia nie jedným, ale rôznymi psychickými problémami, ktoré sa často nedávajú do súvisu s potratovou skúsenosťou.
- Druhou príčinou je fakt, že vnútorné napätie vnútri ženy môže byť dlho skryté a potlačené, takže sa navonok prejaví po rôzne dlhom čase od potratu. (Grey, 2007)

Každá žena je jedinečná a každá preto prežíva tragédiu umelého potratu svojím spôsobom. Napriek tomu sa však u mnohých objavujú rovnaké problémy.

Vyprázdenie a vytesnenie

Prvým pocitom po zákroku je často úľava. Žena je rada, že „to“ už má za sebou. Najmä vtedy, ak chcela, aby sa o jej tehotenstve nik nedozvedel. Prvotnú úľavu však čoskoro

vystrieda pocit vyprázdnenia – telesného i duševného. Vzniká akási citová otupenosť, ako by sa už takejto ženy po citovej stránke nič nedotklo. Zrazu nevie smútiť a žialiť, ani v situáciách, v ktorých to v minulosti robila; ale nevie sa ani tešiť a radovať z vecí, ktoré jej v minulosti rozjasňovali všednosť dní.

Citové otupenie môže pretrvávať aj dlhodobo. Usiluje sa zabudnúť na to, čo sa stalo, úplne to vygumovať zo svojej pamäti. Vyhýba sa podnetom, ktoré jej skúsenosť potratu pripomínajú. Tie môžu byť u rôznych žien odlišné. Niektoré ženy sa nedokážu pozerieť na bábätká, malé deti, bruška tehotných žien. Ďalším prekáža zvuk odsávačky (napríklad i u zubára), negatívne vnímajú nemocničné predmety, pachy, ale i osoby, ktoré sa im spájajú so skúsenosťou potratu. Často si ani priamo neuvedomujú, prečo im tieto veci prekážajú, ale aj tak sa im usilujú vyhýbať. O potrate zvyčajne nerady rozprávajú, ale niektoré ho v diskusiách obhajujú práve preto, aby sa ním v myšlienkach nemuseli zaoberať. (Grey, 2007)

Podráždenie a vtieravé predstavy

Jednou z reakcií na umelý potrat je i stav zvýšenej dráždivosti. Prejavuje sa vyšším podráždením v bežných životných situáciách a obrannými reakciami i na podnety, ktoré nie sú nebezpečné. V komunikácii s ľuďmi takáto osoba pôsobí nervózne, nedotkливо, hádavo. Môžu sa u nej objaviť výbuchy zlosti aj agresívne správanie. Časté sú poruchy spánku a neschopnosť sústrediť sa. Vnútorne napätie sa môže prejavovať i telesnými príznakmi: stuhnutým svalstvom, kolísaním tlaku a pulzu, pocitom stiahnutia žalúdka.

Niektorým ženám sa časti potratového zážitku vracajú v predstavách, ktoré sa objavujú v nečakaných momentoch a situáciách. Ženy sa ich často nedokážu zbaviť. V týchto predstavách znova prežívajú časti potratu, alebo vidia potratené dieťa, pociťujú hrôzu a beznádej. Vtieravé predstavy sa objavujú počas bdenia, ale aj v spánku, kde sa premieňajú na bizarné sny, v ktorých sa skutočné udalosti prepletajú s neskutočnými obrazmi. (Grey, 2007)

Sebapoškodzovanie a samovraždy

Depresia, popotratový stres a strata sebaúcty sú pravdepodobnou príčinou takéhoto správania sa žien, ktoré škodí im samotným. Viaceré veľké štúdie potvrdili, že ženy po potrate výrazne viac fajčia, nadmerne pijú alkohol a užívajú drogy. U niektorých sa prejavujú poruchy príjmu potravy – prejedanie sa, ako i nadmerné postenie sa s chorobným vychudnutím. Alarmujúci je najmä vysoký počet pokusov o samovraždu, veľa z nich sa končí smrťou. (Grey, 2007)

Problémy v partnerských vzťahoch a sexuálnom živote

Viac ako tretina žien po potrate má problémy so sexom, ktoré začínajú v tesnej nadväznosti na zákrok. Strácajú radosť z milovania, nedokážu si ho vychutnať, niektoré pociťujú pri ňom bolesť. Preto sa mu usilujú vyhýbať, čo znižuje šancu na plnohodnotný trvalý vzťah s mužom. Niektoré ženy naopak striedajú partnerov a dochádza u nich k promiskuite, ktorá predstavuje i formu trestania samej seba.

Umelý potrat negatívne zasiahne i vzťahy, ktoré dovtedy zdanlivo dobre fungovali. Partneri sa často navzájom odcudzujú, prichádza k rozchodu alebo rozvodu. Potrat nevyrieši existujúce problémy a často pridá nové. Ženy po potrate si ťažšie vytvoria funkčný trvalý vzťah pre zníženie sebaúcty, stratu dôvery k mužom, problémy v pohlavnom živote, nevyrovnané a konfliktné správanie sa, ako aj užívanie drog a alkoholu. (Grey, 2007)

Duchovné dôsledky

Duchovné dôsledky interrupcie sa dotýkajú najmä veriacich ľudí a keďže na Slovensku sa väčšina obyvateľstva hlási k nejakému náboženstvu, je dôležité to spomenúť. Finančné, medicínske a sociálne benefity interrupcií môžu byť jasné, avšak poškodené vzťahy, vina, depresia a závislosť nie sú. Niekedy interrupcia dáva finančný alebo medicínsky zmysel - napríklad ak tehotenstvo ohrozuje matkin život, alebo je výsledkom znásilnenia, alebo rodičia nechcú mať dieťa. Duchovné následky sú ale o "zmysle života".

Interrupcia, intimita, vina, hanba a objasnenie

Následne po interrupcii - prvé tehotenstvo najbližšieho súrodenca môže byť často spontánne alebo nedobrovoľne prerušené, a/alebo prvonarodené dieťa môže byť melancholické počas života (*identifikácia s mŕtvou osobou*). Často súrodenec potrateného dieťaťa, obzvlášť následne narodený, môže hovoriť, že hľadá chýbajúceho súrodenca. Deti, ktoré si vytvárajú imaginárnych priateľov, sú často deti nasledovné po interrupcii.

Skryté emócie sú eventuálne vyjadrené a jeden člen rodiny môže vyjadrovať skryté emócie druhého. Aj po "tajnej" interrupcii ostatní členovia môžu "cítiť", že niečo nie je v poriadku, že niečo chýba. Tento pocit "nesprávnosti" môžu zažívať členovia rodiny nasledujúcej generácie! Potenciálne dieťa je mŕtve - na žiadosť rodičov. Interrupcia je často popisovaná ako *nepríjemný blok* medzi rodičmi.

Vina potláča život. Byť radostný nedáva zmysel, pokiaľ ste niekomu ublížili, alebo ho zabili. (Carruthers, 2008a)

Identifikácia s mŕtvou osobou

Niekedy sa neskoršie narodené dieťa "identifikuje" s chýbajúcim dieťaťom a môže vyrásť v melancholika počas celého života - a vysoko citlivého na druhých ľudí. (Toto zahrňuje psychickú senzitivitu. Veľa psychikov a liečiteľov sa chváli, že majú mŕtveho "duchovného pomocníka"). Dieťa je často fascinované smrťou, ale bez akéhokoľvek strachu zo smrti.

Občas stretneme človeka, ktorého rodičia sa pokúšali potrať a zlyhali. Takéto dieťa obyčajne vyrastie ustráchané a nedôverčivé v jedného alebo v oboch rodičov. Máme mnoho dôkazov, že plod nielen "vie" a pamätá si, čo sa stalo, ale tiež že plod môže "cítiť" a reagovať na vzťahy v rodine. (Carruthers, 2008a)

Následky pre potratára

Ľudia, ktorí profitujú z interrupcií, sa môžu stať stále viac odcudzení (neschopní cítiť akékoľvek emócie) a stať sa všeobecne bezcitnými k ľudskému životu. Toto je často odrazené zníženou schopnosťou užívať si blízke vzťahy, duchovné zážitky a dlhodobé šťastie. Doktori a personál interrupčných kliník zdá sa, nesú vysoký risk závislosti a depresie, ako na klinikách, ktoré sa starajú o ľudský život.

Rodiny potratárov a personálu interrupčných kliník môžu vyhľadávať rozptýlenie namiesto šťastia, ktoré končia závislosťami a posadnosťami. Ich deti môžu prežívať depresiu, poruchy učenia a chronické psychosomatické ochorenia - či sa považujú alebo nie za *duchovných* ľudí. (Carruthers, 2008a)

Vzťahové dôsledky

Tretie nemenej dôležité následky interrupcie sú vzťahové. Interrupcie ovplyvňujú "zmysel života". Ľudia postihnutí interrupciou môžu byť neschopní mať radosť zo

spoločnosti priateľov, partnerov, rodín, ľudskosti...

Depresia a stratené dieťa

Radosť môže byť bezcitná, pokiaľ ste ublížili dieťaťu - alebo potenciálnemu dieťaťu. Vina je dôsledkom ubližovania ľuďom. Následne po interrupcii môžete potlačiť váš život. Niektoré bežné spôsoby sú:

- vyhýbať sa dokončeniu podstatných úloh
- robiť veci, ktoré vytvárajú problémy
- ignorovať osobnú hygienu
- zvažovať sebaublíženie alebo samovraždu
- ignorovať dôležité problémy

Súrodenci potrateného dieťaťa môžu byť obťažovaní nočnými morami a nepokojnými snami, kde sú lovení príšerami alebo temnými duchmi, alebo že ich niekto chce zabiť. Môžu tiež mať "fantómových priateľov", alebo brať domáce zvieratko ako súrodenca. (Carruthers, 2008b)

Rodinné tajomstvá a nespravodlivosť

Následne po utajenej interrupcii ostatní členovia rodiny môžu mať pocit, že niečo nie je v poriadku. Tento pocit je často zažívaný členmi rodiny dokonca následných generácií! Potenciálne dieťa bolo zabitú na žiadosť svojich rodičov. (Carruthers, 2008b)

Nepodarené interrupcie

Občas stretneme ľudí, ktorých rodičia sa pokúšali ich potrať, ale sa to nepodarilo. Takéto deti môžu vyrásť v nedôvere k svojim rodičom a môžu mať fóbie z nemocníc, kliník atď. (Carruthers, 2008b)

3 VZOROVÉ HODINY

3.1 Vyučovacia hodina I.

PREDMET: Etická výchova

ŠKOLA: SOŠ podnikania, Prešov

ROČNÍK: I.

OBSAHOVÝ ŠTANDARD:

- a) **Tematický celok:** Etika sexuálneho života
- b) **Téma vyučovacej hodiny:** *Dôsledky predčasného sexuálneho života*
- c) **Pojmy:** antikoncepcia, plánované rodičovstvo, interrupcia

VZDELÁVACIE/KOGNITÍVNE CIELE:

- uviesť problematiku antikoncepcie
- vytvoriť priestor na východiská, diskusiu, výmenu názorov, konfrontáciu postojov, spoluprácu, aktívne počúvanie (so záujmom a účasťou)
- precvičenie a rozšírenie slovnej zásoby
- poznať pojmy plánované rodičovstvo, antikoncepcia
- poznať dôsledky predčasného sexuálneho života
- poznať dva rôznorodé pohľady na problematiku interrupcie
- riešiť problémy mladých ľudí

VÝCHOVNÉ/AFEKTÍVNE CIELE:

- vnímať sexualitu ako dar
- vnímať dieťa ako dar
- ochota reagovať a diskutovať
- akceptácia názorov druhých
- osvojiť si pocit zodpovednosti
- vytvárať vlastný hodnotový systém

PSYCHOMOTORICKÉ CIELE:

- vyjadriť vlastný postoj k možným následkom predčasného sexuálneho života
- prejaviť záujem riešiť problémy a navrhnúť možné riešenie daného problému
- konfrontovať svoj postoj s postojom iných a rešpektovať ich názor

VÝKONOVÝ ŠTANDARD: ISCED 3

DRUH VYUČOVACEJ HODINY: motivačná hodina s výkladom, skupinovú prácou žiakov a osvojovaním nových vedomostí

TYP VYUČOVACEJ HODINY: priebežná

FORMA VYUČOVACEJ HODINY: hromadná

VYUČOVACIE METÓDY: heuristický rozhovor, samostatná aj kolektívna práca žiaka, metóda otázok a odpovedí s nastolením problémových úloh a situácii a následné ich riešenie, vysvetľovanie, simulované situácie

VYUČOVACIE PROSTRIEDKY: vysvetľovanie učiteľa, zápis žiakov do zošita, práca s textom a úlohami

UČEBNÉ POMOCKY UČITEĽA: pomocné materiály k danej problematike – napr. kartičky s charakteristikami hnutí pro choice a pro life (bližšia charakteristika v texte vid'. Kapitola 2, resp. príloha č.3)

UČEBNÉ POMOCKY ŽIAKA: zošit, písacie potreby.

DIDAKTICKÉ ZÁSADY:

- zásada názornosti
- zásada uvedomelosti a aktivity
- zásada komplexného rozvoja osobnosti
- zásada spätnej väzby, spájanie školy so životom
- zásada výchovného pôsobenia

MEDZIPREDMETOVÉ VZŤAHY: občianska výchova, náboženská výchova, triednicke hodiny, biológia

OSNOVA NOVÉHO UČIVA:

- antikoncepcia, plánované rodičovstvo
- názory mladých ľudí na antikoncepciu
- dôsledky predčasného sexuálneho života a interrupcia
- 2 hnutia a ich pohľady na interrupciu
- aktivita: „1+1=3“

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY:

1. Organizačná časť (2 min.)

Pozdrav, zápis do triednej knihy, kontrola prítomných žiakov v triede.

2. Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny (1 min.)

Učiteľ oboznámi žiakov s témou hodiny a následne predstaví najdôležitejšie ciele:

- Vysvetliť význam plánovaného rodičovstva a možných dôsledkov predčasného sexuálneho života
- Predstaviť typy a metódy antikoncepcie
- Vyjadriť vlastný názor na antikoncepciu, predčasný sexuálny život mladých a možné dosledky tohto konania
- Poznať 2 hnutia s ich pohľadom na interrupciu
- Integrovanie dieťaťa a rodiny ako hodnoty
- Navrhnuť možné riešenia vo vzťahu mladých k sexualite a predčasnému sexuálnemu životu

3. Motivácia žiakov (7 min.)

Heuristický rozhovor – snímka č. 1 - *Na zamyslenie*

Učiteľ rozvedie krátku diskusiu na tému: „Mladí ľudia a ich pohľad na sexuálny život“.

Na čom je založený vzťah dvoch mladých ľudí, kedy sa má začať so sexuálnym životom a aké sú pohľady mladých ľudí na sex, otehotnenie, pohlavnú zdržanlivosť.

Heuristický rozhovor – snímka č. 2 - *Prehľad antikoncepčných metód*

Učiteľ rozvedie krátku diskusiu na tému: „Poznáte antikoncepčné metódy a vete rozoznať mýty o možnosti otehotnenia“.

V prvom rade sa pozrieme na to, čo si myslia o mýtoch o možnosti otehotnenia či neotehotnenia v istých situáciách a následne bude úlohou žiakov vymenovať antikoncepčné metódy, ktoré poznajú.

Na záver to učiteľ zhrnie predstavením druhej časti - prílohy č.2, pričom očakáva otvorenú diskusiu o týchto metódach.

4. Preverovanie vedomostí nadobudnutých na predchádzajúcich hodinách (3 min.)

Frontálne opakovanie

Otázky pre žiakov:

a/ Čo je to antikoncepcia?

b/ Čo značí byť sexuálne aktívnym...

Ak žiaci majú problém s odpoveďami, učiteľ ich na správne odpovede navádza.

5. Prezentácia nového učiva (20 min.)

Cieľom tejto časti je sprístupniť žiakom nové učivo, ktoré je tematicky zamerané na ozrejenie pojmov plánované rodičovstvo a interrupcia aj s prezentovaním 2 rozdielnych postojov k problematike interrupcií – pro choice a pro life s využitím prílohy č.3.

Nesmieme zabudnúť na afektívne ciele ako je ochota reagovať a diskutovať, vyjadrovať svoj názor a vnímať dieťa ale aj sexualitu a sex ako dar a rozvíjať hodnotový rebríček.

V úvode sa žiaci vyzvú, aby sa pokúsili samostatne vyjadriť, čo im napadne ako prvé, keď počujú slová antikoncepcia, plánované rodičovstvo, interrupcia a čo im hovorí rovnica $1 + 1 = 3$, v ktorej sú jednotky muž a žena a 3 predstavuje dieťa a dvoch rodičov. Kedy je výsledkom 2 a kedy 3 (súvisí to s plánovaním rodičovstva)?

Zdôrazniť musíme, že uvedená téma je zložitým etickým problémom a vo svete sa vo vzťahu k nej a k interrupcii vyprofilovali 2 hnutia – na samostatných kartičkách ich budeme mať pripravené s ich charakteristikami - rozdáme do skupín so zadaním: prečítať, diskutovať, zaujať stanovisko, vyjadriť postoj a prezentovať ho ostatným. Žiaci musia dokázať pracovať v skupine, vedieť vypočúť názor iných a dokázať sa ako skupina dohodnúť na 1 stanovisku s možným vlastným doplnením slupiny ako celku.

6. Fixácia nového učiva (8 min.)

Na fixáciu daného učiva poskytneme žiakom aktivitu, kedy budú mať odpovedať na zadané otázky, argumentovať.

Otázky na žiakov:

1. Máte vlastný názor na otázky plánovania rodičovstva?

2. Ako vnímate matematické pravidlo $1 + 1 = 3$ vo vzťahu k sexuálnemu životu?

3. Máte predstavu o tom, v akom veku je vhodné mať prvý pohlavný styk?

4. Keby ste mali tú právomoc, čo by ste navrhli v prevencii neželaného počatia?

5. Ako sa vám spolupracovalo? Dokázali ste sa vypočúť? Čo ste sa dozvedeli?
6. Prečo sa niektoré dievčatá a ženy rozhodujú pre interrupciu?
7. Akú úlohu hrá v rozhodovaní sa o interrupcii muž – otec nenarodeného dieťaťa?

7. Zhrnutie učiva (1 min.)

Zhrnutie učiva vychádza najmä zo základných pojmov, ktoré tvorili obsah hodiny. Učiteľ žiada o ich správne vymenovanie a uvedenie si možnosti 2 protikladných postojov k riešeniu problému interrupcií.

8. Zadanie a vysvetlenie domácej úlohy (1 min.)

Žiaci majú možnosť vytvoriť doplňovačky (aj vo dvojiciach) s tematikou interrupcia a sexuálny život mladých ľudí. Po prezentácii výsledkov ich práce na ďalšej hodine dostanú žiaci možnosť reflektovať pocity zo spolupráce a náročnosti doplňovačky a zároveň to bude slúžiť ako motivačná časť budúcej hodiny. Najvhodnejšie využiť pri tom interaktívnu tabuľu.

9. Zhodnotenie vyučovacej hodiny a jej záver (2 min.)

Učiteľ zhodnotí pripravenosť žiakov na hodinu, ich aktivitu a ich prístup k danej problematike a naplnenie prípadne nenaplnenie stanovených cieľov. V prípade potreby upozorní na nedostatky, ktoré sa pri preberaní učiva vyskytli a upozorní žiakov, aby štúdiu daného problému venovali istý čas, aby sa nad ním v živote zamýšľali.

3.2 Vyučovacia hodina II.

PREDMET: Etická výchova

ŠKOLA: SOŠ podnikania, Prešov

ROČNÍK: I.

OBSAHOVÝ ŠTANDARD:

- a) **Tematický celok:** Etika sexuálneho života
- b) **Téma vyučovacej hodiny:** *Hodnota života – interrupcie*
- c) **Pojmy:** potrat, interrupcia, postoj

VZDELÁVACIE/KOGNITÍVNE CIELE:

- uviesť problematiku interrupcie
- vytvoriť priestor na východiská, diskusiu, výmenu názorov, spoluprácu, aktívne počúvanie (so záujmom a účasťou)
- poznať možnosti interrupcie
- uvedomiť si klady a zápory právnych úprav v tejto oblasti
- riešiť problémy mladých ľudí

VÝCHOVNÉ/AFEKTÍVNE CIELE:

- vnímať dôsledky predčasného sexuálneho života
- vnímať rôzne životné situácie späté s interrupciou
- ochota reagovať a diskutovať
- akceptácia názorov druhých

- osvojiť si pocit zodpovednosti
- vytvárať vlastný hodnotový systém

PSYCHOMOTORICKÉ CIELE:

- vyjadriť a ujasniť si vlastný postoj k riešeniu problémových situácií
- konfrontovať ho s postojom iných a rešpektovať ich názor
- prejaviť záujem riešiť problémy a navrhnúť možné riešenie daného problému

VÝKONOVÝ ŠTANDARD: ISCED 3

DRUH VYUČOVACEJ HODINY: motivačná hodina s výkladom, skupinovú prácou žiakov a osvojovaním nových vedomostí

TYP VYUČOVACEJ HODINY: priebežná

FORMA VYUČOVACEJ HODINY: hromadná

VYUČOVACIE METÓDY: heuristický rozhovor, samostatná aj kolektívna práca žiaka, metóda otázok a odpovedí s nastolením problémových úloh a situácii a následné ich riešenie, vysvetľovanie, simulované situácie

VYUČOVACIE PROSTRIEDKY: vysvetľovanie učiteľa, zápis žiakov do zošita, práca s textom a úlohami, aj žiackymi

UČEBNÉ POMOCKY UČITEĽA: pomocné materiály k danej problematike (bližšia charakteristika v texte vid'. Kapitola 2) a kartičky s s nápismi ÁNO, SKÔR ÁNO, NIE, SKÔR NIE a hlasovacie lístky a prezentácia Legal a ethical issues

UČEBNÉ POMOCKY ŽIAKA: zošit, písacie potreby.

DIDAKTICKÉ ZÁSADY:

- zásada názornosti
- zásada uvedomelosti a aktivity
- zásada komplexného rozvoja osobnosti
- zásada spätnej väzby, spájanie školy so životom
- zásada výchovného pôsobenia

MEDZIPREDMETOVÉ VZŤAHY: občianska výchova, náboženská výchova, biológia, anglický jazyk

OSNOVA NOVÉHO UČIVA:

- interrupcia, potrat
- názory a riešenia rôznych životných situácií
- aktivita: „Interrupcia áno alebo nie“
- diskusia
- tajné hlasovanie

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY:

1. Organizačná časť (2 min.)

Pozdrav, zápis do triednej knihy, kontrola prítomných žiakov v triede.

2. Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny (1 min.)

Učiteľ oboznámi žiakov s témou hodiny a následne predstaví najdôležitejšie ciele:

- Uvedomiť si problematiku umelého prerušenia tehotenstva
- Uvedomiť si a chápať klady a zápory právnych úprav v tejto oblasti
- Ujasniť si svoj osobný názor a dokázať ho formulovať a konfrontovať s názormi iných

3. Motivácia žiakov (7 min.)

Žiaci za domácu úlohu vytvorili vlastné dopĺňovačky s tematikou interrupcia a sexuálny život mladých ľudí. Dostanú žiaci možnosť reflektovať pocity zo spolupráce a z náročnosti dopĺňovačky, ktorú tvorili.

Žiaci vyplňujú vybrané dopĺňovačky, najvhodnejšie s využitím interaktívnej tabule, a popri tom hodnotia dané pojmy aj výsledné slová.

Heuristický rozhovor – prezentácia Legal and ethical issues – príloha č. 4
Učiteľ rozvedie krátku diskusiu na tému: „Právne a etické otázky interrupcie“, pričom žiakom pustí prezentáciu cez počítač v anglickom jazyku, pričom vopred upozorní na silné, drastické obrázky použité v danej prezentácii.

4. Preverovanie vedomostí nadobudnutých na predchádzajúcich hodinách (3 min.)

Frontálne opakovanie

Otázky pre žiakov:

- a/ Čo je to interrupcia?
- b/ Aké dva rozličné postoje k problematike interrupcie poznáme?
- c/ Čo značí byť sexuálne aktívnym...
- d/ Aké antikoncepčné metódy a mýty poznáme?

Ak žiaci majú problém s odpoveďami, učiteľ ich na správne odpovede navádza.

5. Prezentácia nového učiva (15 min.)

Cieľom tejto časti je sprístupniť žiakom nové učivo, ktoré je tematicky zamerané na ozrejenie právnej úpravy interrupcie aj s vyjadrením vlastného morálneho postoja žiakov k problematike interrupcií.

Nesmieme zabudnúť na afektívne ciele ako je ochota reagovať a diskutovať, vyjadrovať svoj názor, rešpektovať názory druhých a vnímať rôzne životné situácie späté s interrupciou, osvojiť si pocit zodpovednosti a rozvíjať svoj hodnotový rebríček.

Žiaci a žiačky sa vyzvú, aby vstali. Trieda sa rozdelí na 4 rovnaké skupiny. Každdej skupine sa prideli jedna kartička s nápisom, ktorý sa vysvetlí takto:

INTERRUPCIE ÁNO – interrupcie do určitého času vývoja plodu by nemali podliehať právnomu obmedzeniu, pretože každá žena má právo slobodne sa rozhodnúť o interrupcii, nikto ju nesmie obmedzovať ani nútiť.

INTERRUPCIE SKÔR ÁNO – interrupcie by nemali byť „jednoduchou záležitosťou“. Ak má však žena vážne dôvody, mal by byť zákrok pre ňu dostupný.

INTERRUPCIE SKÔR NIE – interrupcie by sa mali zakázať až na výnimočné prípady, ako je ohrozenie života matky alebo znásilnenie.

INTERRUPCIE NIE – interrupcie sa musia prísne zakázať bez akýchkoľvek výnimiek

Žiakov a žiačky sa vyzvú, aby sa postavili k nápisu, ktorý najviac reprezentuje ich názor. Neprekáža, ak skupiny nie sú rovnako početné. Ak v triede panuje úplná zhoda, rozdelia sa deti náhodne bez ohľadu na ich skutočný názor.

Skupiny dostanú čas 5 – 10 minút na vnútornú diskusiu na ujasnenie argumentácie. Po prebehnutí diskusie sa umožní žiakom/čkam prípadne prebehnúť do inej skupiny, ak názor zmenili. Každá skupina si zvolí hovorcu/kyňu na prezentáciu jej názoru a argumentov.

6. Fixácia nového učiva (12 min.)

Na fixáciu daného učiva využijeme metódu diskusie a tajného hlasovania.

Po predstavení názorov a argumentov jednotlivých skupín cez ich hovorcov, prebehne celotriedna diskusia (6 min.). Vyučujúci v nej funguje ako nezávislý moderátor. Po skončení diskusie vyhlási moderátor tajné hlasovanie, na ktoré rozdá hlasovacie lístky približne vo veľkosti A8 a požiada žiakov, aby na ne napísali jednu zo 4 možností, ku ktorej sa najviac prikláňajú.

Po hlasovaní sa výsledky spočítajú a rozvinie sa následná diskusia o nich, pričom sa porovnajú so skutočnou praxou a právnou úpravou.

7. Zhrnutie učiva (2 min.)

Zhrnutie učiva vychádza najmä zo základných pojmov, ktoré tvorili obsah hodiny. Učiteľ žiada o ich správne vymenovanie a vysvetlenie a zároveň si uvedomili právne riešenie problematiky interrupcií a náhľadu mladých ľudí naň.

8. Zadanie a vysvetlenie domácej úlohy (1 min.)

Žiaci majú za úlohu zistiť, aké sú právne úpravy interrupcií v iných európskych či svetových krajinách a pohľad verejnosti k tejto problematike.

9. Zhodnotenie vyučovacej hodiny a jej záver (2 min.)

Učiteľ zhodnotí pripravenosť žiakov na hodinu, aktivitu žiakov, ich prístup k danej problematike a naplnenie prípadne nenaplnenie stanovených cieľov. V prípade potreby upozorní na nedostatky, ktoré sa pri preberaní učiva vyskytli a upozorní žiakov, aby štúdiu daného problému venovali istý čas, aby sa nad nimi v živote zamýšľali.

3.3 Vyučovacia hodina III.

PREDMET: Etická výchova

ŠKOLA: SOŠ podnikania, Prešov

ROČNÍK: I.

OBSAHOVÝ ŠTANDARD:

- a) **Tematický celok: Etika sexuálneho života**
- b) **Téma vyučovacej hodiny: Hodnota ľudského života**
- c) **Pojmy: potrat, postoj, dôsledky**

VZDELÁVACIE/KOGNITÍVNE CIELE:

- rozšíriť problematiku interrupcie
- načrtnúť skutočnú hodnotu života a prezentovať názory prívržencov práva na život matky a práva na život dieťaťa
- reagovať na dôležitosť rozhodovania sa a voľby prijatia či neprijatia počatého dieťaťa
- vytvoriť priestor na východiská, diskusiu, výmenu názorov, konfrontáciu postojov, spoluprácu, aktívne počúvanie (so záujmom a účasťou)
- precvičenie a rozšírenie slovnej zásoby
- poznať dôsledky interrupcie

VÝCHOVNÉ/AFEKTÍVNE CIELE:

- vnímať právo na život
- ochota reagovať a diskutovať
- akceptácia názorov druhých
- osvojiť si pocit zodpovednosti
- rozvíjať morálny úsudok

PSYCHOMOTORICKÉ CIELE:

- vyjadriť vlastný postoj k právu na život dieťaťa a matky
- prejaviť záujem riešiť problémy a navrhnúť možné riešenie daného problému
- konfrontovať svoj postoj s postom iných a rešpektovať ich názor

VÝKONOVÝ ŠTANDARD: ISCED 3

DRUH VYUČOVACEJ HODINY: motivačná hodina s výkladom, skupinovú prácou žiakov a osvojovaním nových vedomostí

TYP VYUČOVACEJ HODINY: priebežná

FORMA VYUČOVACEJ HODINY: hromadná

VYUČOVACIE METÓDY: heuristický rozhovor, skupinová a samostatná práca žiaka, metóda otázok a odpovedí s nastolením problémových úloh a situácii a následné ich riešenie, vysvetľovanie, simulované situácie

VYUČOVACIE PROSTRIEDKY: vysvetľovanie učiteľa, zápis žiakov do zošita, práca s textom a úlohami

UČEBNÉ POMOCKY UČITEĽA: pomocné materiály k danej problematike – napr. materiál o dôsledkoch interrupcie pre ženu (bližšia charakteristike v texte vid'. Kapitola 2, resp. príloha č.7), film Nemý výkrik (príloha č.5), materiál Príbeh – Potrat jedného dvojčaťa (prílohy č. 6)

UČEBNÉ POMOCKY ŽIAKA: zošit, písacie potreby.

DIDAKTICKÉ ZÁSADY:

- zásada názornosti
- zásada uvedomelosti a aktivity

- zásada komplexného rozvoja osobnosti
- zásada spätnej väzby, spájanie školy so životom
- zásada výchovného pôsobenia

MEDZIPREDMETOVÉ VZŤAHY: občianska výchova, náboženská výchova, triednicke hodiny, psychológia

OSNOVA NOVÉHO UČIVA:

- interrupcia, cez pohľad filmu Nemý výkrik
- dôsledky interrupcie
- Príbeh – Potrat jedného dvojčat'a
- Rozdielne pohľady na právo na život matky a dieťaťa
- diskusia

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY:

1. Organizačná časť (2 min.)

Pozdrav, zápis do triednej knihy, kontrola prítomných žiakov v triede.

2. Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny (1 min.)

Učiteľ oboznámi žiakov s témou dnešnej hodiny a následne predstaví najdôležitejšie ciele:

- Uvedomiť si skutočnú hodnotu života a prezentovať názory prívržencov práva na život dieťaťa a práva na život matky
- Uvedomiť si existenciu selektívnych potratov či zneužívania abortívnej pilulky
- Ujasniť si svoj osobný názor a dokázať ho formulovať a konfrontovať s názormi iných

3. Motivácia žiakov (5 min.)

Žiaci za domácu úlohu zistili, aké sú právne úpravy interrupcií v jednotlivých európskych a svetových krajinách. Odprezentujú svoje zistenia a zároveň porovnávajú rozdielne právne úpravy aj v súvislosti s právnou úpravou na Slovensku.

Heuristický rozhovor – Výroky ľudí – príloha č. 7

Učiteľ rozvedie krátku diskusiu na tému: „*Aké dôsledky môže mať na ženu interrupcia*“, pričom žiakom prečíta výroky ľudí, ako na nich interrupcia ich vlastná či blízkeho človeka zapôsobila a očakáva reakcie detí, ako sa k jednotlivým vyrokom a citátom postaví.

4. Preverovanie vedomostí nadobudnutých na predchádzajúcich hodinách (3 min.)

Frontálne opakovanie

Otázky pre žiakov:

a/ Čo je to interrupcia?

b/ Aké právne a legálne otázky sa nastoľujú pri téme interrupcie?

c/ Aká je právna úprava interrupcií na Slovensku?

Ak žiaci majú problém s odpoveďami, učiteľ ich na správne odpovede navádza.

5. Prezentácia nového učiva (21 min.)

Cieľom tejto časti je sprístupniť žiakom nové učivo, ktoré je tematicky zamerané na ozrejenie právnej úpravy interrupcie, ale najmä na rozdielne pohľady ma právo na život matky a dieťaťa a najmä na dôsledky, ktoré so sebou pre ženu prináša interrupcia aj s vyjadrením vlastného morálneho postoja žiakov.

Nesmieme zabudnúť na afektívne ciele ako je ochota reagovať a diskutovať, vyjadrovať svoj názor, rešpektovať názory druhých a vnímať právo na život, osvojiť si pocit zodpovednosti a rozvíjať svoj morálny úsudok.

a/ (meditácia) Téma: „Má žena právo rozhodnúť, čo sa stane s jej telom, s plodom, ktorý je v jej tele?“..... Skôr ako žiaci začali meditovať nad danou problematikou mali možnosť si pozrieť film „Nemý výkrik“ od Nethansona (príloha č.5) Je však dôležité, aby učiteľ zvažil, či je pre žiakov premietnutie filmu „Nemý výkrik“ vhodné, či nemôže u nich vyvolať emocionálny šok. Preto aj je potrebné dopredu na to žiakov upozorniť.

b/ (hodnotová reflexia) Sú vytvorené 3 skupinky, každá z nich diskutuje o nasledujúcich tvrdeniach:

A: Otec nenarodeného dieťaťa nemá právo zabrániť matke v potrate, ani keď je jej manželom. Myslíš si, že je to správne? Máš iný názor? Pokús sa svoje odpovede vysvetliť a zdôvodniť.....

B: Ak sa narodí napr. dementné alebo ináč ťažko postihnuté dieťa, hovoríme: „Bolo by lepšie, keby sa nikdy nenarodilo“. Myslíš si, že je to správny názor? Máme právo niečo také vysloviť?

C: Hovorí sa, že najnebezpečnejším miestom na svete je lono matky. Každý rok tu zomrie šesť miliónov ľudí.

Svoje tvrdenia si žiaci napíšu do zošita a slobodne vyjadrujú svoje názory, svoj postoj k danému výroku. V závere učiteľ vyjadrí myšlienku Alberta Schweitzera: „Podstatou dobra je udržať život, podporiť život, doviest' život k jeho výšinám. Podstatou zla je ničiť život, škodiť život, brániť životu vo vývoji. Základným princípom etiky je úcta k životu“. Týmto výrokom učiteľ usmerňuje dôležitosť voľby a správneho výberu. To, ako sa rozhodujú svedčí vospelosť jeho svedomia.

V závere prečíta učiteľ, ako si naprojektovať svoju rodinu. Hlavnou myšlienkou je zľahčovanie voľby prijať či neprijať počaté dieťa. Príbeh „Potrat jedného dvojčaťa“ oboznámi žiakov so zvláštnym prípadom manželského páru, ktorý sa uchýlil k selektívnemu potratu. U žiakov má vzbudiť ochotu zvažovania problematiky práv – práv nenarodeného dieťaťa a matky. Tento príbeh sa objavil v auguste r.1996 v novinách. Je o žene, ktorá požiadala o potrat jedného zo svojich nenarodených dvojčiat, zatiaľ čo druhé sa rozhodla porodiť.

6. Fixácia nového učiva (8 min.)

Na fixáciu daného učiva využijeme metódu diskusie na stanovené otázky.

Pýtame sa otázky:

1. Aké otázky vo vás vyvoláva tento príbeh?
2. Prečítaj si komentáre na závere prbehu k tomuto prípadu. S ktorými súhlasíš, s ktorými nesúhlasíš? Svoj názor zdôvodni
3. Čie práva chránime – práva matky alebo dieťaťa?
4. Dopúšťame sa užívaním „abortívnej pilulky“ vraždy? RU 486 pilulka v súčasnej dobe užívania v Číne a v Thajsku spôsobuje potrat v rannom štádiu tehotenstva.

Francúzska vláda povolila jej predaj s tým, že táto pipulka je „morálnym majetkom žien“ (Charles Colson). Znamená to, že žena môže potratiť doma a nepotrebuje k tomu nič viac než pohár vody a niekoľko piluliek.

5. Je správne prerušiť tehotenstvo kvôli tomu, že dieťa nemá „to správne“ pohlavie? Vyšetrenie plodovej vody umožňuje rodičom dozvedieť sa o možných telesných defektoch ich nenarodeného dieťaťa, S jeho pomocou možno taktiež zistiť pohlavie dieťaťa. Jedna štúdia odhaľuje, že z 8000 potratov uskutočnených v Bombaji sa 7999 týkalo plodov ženského pohlavia (Charles Colson).

7. Zhrnutie učiva (2 min.)

Zhrnutie učiva vychádza najmä zo základných pojmov, ktoré tvorili obsah hodiny. Učiteľ žiada o ich správne vymenovanie a vysvetlenie a zároveň si uvedomili dôsledky interrupcie pre ženu a blízkych, ale aj právne riešenie problematiky interrupcií z pohľadu práva na život a náhľadu mladých ľudí naň.

8. Zadanie a vysvetlenie domácej úlohy (1 min.)

Žiaci majú priniesť na budúcu hodinu texty s príbehmi ľudí, ktorí sa zúčastnili interrupcie. Cieľom tejto domácej úlohy je zistiť, aké príbehy vyberú a následne, aby sa nad nimi zamysleli a pouvažovali či konfrontovali so svojimi postojmi.

9. Zhodnotenie vyučovacej hodiny a jej záver (2 min.)

Učiteľ zhodnotí pripravenosť žiakov na túto hodinu, aktivitu žiakov, ich prístup k danej problematike a naplnenie prípadne nenaplnenie stanovených cieľov. V prípade potreby upozorní na nedostatky, ktoré sa pri preberaní učiva vyskytli a upozorní žiakov, aby štúdiu daného problému venovali istý čas, aby sa nad týmito problémami v živote zamýšľali.

ZÁVER

Interrupcia, ako sme už spomínali aj v úvode a texte práce, je v súčasnosti veľmi diskutovanou témou, aj medzi mladými ľuďmi, ktorí už veľa krát majú vo vzťahu k svojim blízkym či spolužiakom aj z vyšších ročníkoch osobnú skúsenosť s touto problematikou. Veľa ľudí si myslí, že interrupcia sa týka hlavne mladých ľudí, ale prieskumy ukazujú, že to tak nie je, a preto je potrebné vychovávať aj súčasných mladých ľudí k tomu, aby si vážili život nielen svoj, ale aj nenarodeného dieťaťa, ale zároveň aby vedeli nielen aké dôsledky interrupcia prináša, no najmä, aby ak niekto bude stáť pred daným rozhodnutím, poznal všetko, čo sa týka problematiky umelého prerušenia, a ak sa rozhodne pre interrupciu, aby iní vedeli toto rozhodnutie prijať a rešpektovať. Žiaci si musia utvoriť vlastný hodnotový systém, morálny úsudok, ale aj rešpekt voči názorom a konaniam druhých ľudí, ktorí majú iný názor či pohľad.

Ak nebudeme venovať tejto téme na hodinách etickej výchovy, ale aj príbuzných hodín ako občianska náuka, náboženská výchova či triednicke hodiny, pozornosť, môže sa stať, že mladí ľudia nebudú mať v tejto oblasti pri dnešnom skorom začiatku ich sexuálneho života dostatok informácií o následkoch predčasného sexuálneho života, ktoré prináša a medzi ktoré patrí aj interrupcia. Nebudú mať dostatok empatie a asertivity, aby chápali aj iných ľudí s ich opačnými a niekedy až úplne protichodnými názormi a nebudú vedieť či argumentovať, či slušnou formou argumentovať svoje postoje a potom sa jeden z nich môže ocitnúť na okraji spoločnosti, či okraji školského alebo triedneho kolektívu, ktorý ho naň odsunie, lebo nebude vedieť prijať jeho špecifický, rozdielny postoj či konanie. A nemôže sa stať, aby dievča, ktoré podstúpi interrupciu, bolo ešte po tých psychických dôsledkoch, ktoré naň doľahnú, šikanované či odsudzované triedou, kamarátmi, rodinou.

Všetko sú to teda vážne dôvody, pre ktoré musí škola a učitelia na hodinách venovať pozornosť tejto téme a prečo aj my v práci rozvíjame túto problematiku.

Cieľom práce bolo využiť v praxi koncepciu dokonalého osvojenia učiva, aby si žiaci z učiva, ktoré preberajú, osvojili čo najviac poznatkov a zároveň ponúkame metodiku na jeho zvládnutie. Dokonalé osvojenie učiva sa javí ako koncepcia, ktorá sa bez väčších problémov dá aplikovať na pomery slovenského školstva v rôznych oblastiach či špecifikách tried.

Veríme, že práca dá učiteľom stredných, ale aj základných škôl dostatok podnetov na zamyslenie sa pre žiakov nad touto problematikou a zvládnutie témy na vyučovacích hodinách tak, aby mala efekt, ktorý od nej vo výslednom myslení a konaní žiakov očakávame. Mala by tiež dať podnet pre skvalitnenie výučby, praktických hodín na tému interrupcií a pohľadu mladých ľudí naň. Dúfame, že si učitelia vyskúšajú novú koncepciu dokonalého osvojenia učiva a pomôže im splniť požadovaný cieľ hodín. Zostáva len na učiteľoch, ako si prispôbia túto OPS v rámci svojho predmetu a témy výučby. Ani jedna koncepcia nie je totiž účinná, ak sa pri jej realizácii neuplatní tvorivý prístup učiteľa.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. Binder, T. 2004. Interrupcia - umelé prerušenie tehotenstva I. In Žena.sk. Publikované dňa 17.11.2004. Dostupné na internete <<http://zena.centrum.sk/clanek.phtml?id=500345>>
2. Carruthers, M. 2008. Následky interupcie a riešenie traumy z nej - časť 3. In: Soulwork.sk - systémový koučing vzťahov. Publikované 30.augusta 2008. Dostupné na internete <<http://www.soulwork.sk/index.php/int/int3>>
3. Carruthers, M. 2008. Následky interupcie a riešenie traumy z nej - časť 2. In: Soulwork.sk - systémový koučing vzťahov. Publikované 30.augusta 2008. Dostupné na internete <<http://www.soulwork.sk/index.php/int/int2>>
4. Grey, E. 2007. Popotratový syndróm. Dostupné na internete <<http://web.pravonazivot.sk/postabortivny-syndrom/>>
5. Jovankovič, S. et al. 2011. Štátny vzdelávací program. Etická výchova. Príloha ISCED 3. Bratislava: ŠPÚ, 2011, s.2 (online). (cit.2011-12-27). Dostupné na internete: http://www.mpc-edu.sk/library/files/ako_pisat_zav_prace_final_skratene2_6.pdf
6. Kampaň Tebe právo na život odopreté nebolo. In: Pravonazivot.sk. Dostupné na internete <<http://web.pravonazivot.sk/ciele-kampane/>>
7. Kollárová B., Ondriová I., Požonská M., Fertal'ová T. 2009. Interrupcia - právo ženy a nenarodeného dieťaťa. In MOLISA2 - medicinsko-ošetrovateľské listy, FZ PU v Prešove, Prešov 2009. Dostupné na internete <<http://www.unipo.sk/public/media/7613/12.pdf>>
8. Lencz, L. 1997. ETICKÁ VÝCHOVA - povinný učebný predmet. Učebné osnovy gymnázia, SOŠ a SOU. Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, Bratislava, 24. 2. 1997.
9. Lencz, L, Krížová, O. 2004. Metodický materiál k predmetu Etická výchova. Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, Rokus s.r.o., Prešov, 2004. Dostupné na internete <<http://www.mcpo.sk/downloads/Publikacie/Vychova/VPETV200601.pdf>>
10. Líšková, E., Matúšková, R. 2012. Výchova k prosociálnemu správaniu vo výchove mimo vyučovania. Metodicko-pedagogické centrum. Bratislava. 2012 ISBN 978-80-8052-411-1
11. Nezisková organizácia Christian pro-life education Dostupné na internete <<http://www.abortionfacts.com/>>
12. Peško, L. 2008. Umelé prerušenie tehotenstva - interrupcia - čo hovorí zákon? In: Zzz.sk - zoznam zdravotníckych zariadení - sekcia Články. Publikované dňa 14.01.2008. Dostupné na internete <<http://www.zzz.sk/?clanok=3912>>

13. Rovňanová, L., Lukšík, I., Lukšíková, Ľ. 2007. Metodická príručka sexuálnej výchovy na druhom stupni základných škôl v rámci učebných osnov výchovy k manželstvu a rodičovstvu. Spoločnosť pre plánované rodičovstvo. Bratislava. 2007. Dostupná na internete
<http://www.rodicovstvo.sk/sexedu/Metodicka_prirucka_pre_ucitelov.pdf>
14. Velická, M. 2002. Umelá potratovosť na Slovensku v poslednom desaťročí Slovensko v európskom kontexte – výskumná práca. Dostupné na internete
<<http://www.infostat.sk/vdc/pdf/doc/velicka.pdf>>
15. Zelina, M., Zelinová, M. 1997. Tvorivý učiteľ. MC Bratislava. Bratislava. 1997. ISBN 80-7164-192-8

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Na zamyslenie

Príloha 2 Prehľad antikoncepčných metód

Príloha 3 “Životné problémy – interrupcia”

Príloha 4 Prezentácia – Legal and ethical issues

Príloha 5 “Nemý výkrik”

Príloha 6 Príbeh – Potrat jedného dvojčat'a

Príloha 7 Výroky ľudí

Príloha č. 1 Na zamyslenie

Na čom by mal byť založený vzťah dvoch mladých ľudí?

V akom veku je najvhodnejšie sexuálne začať žiť?

Platí, že sex = láska?

Platí, že sex = plodenie detí?

Kedy môže dievča otehotnieť?

Kedy môže chlapec splodiť dieťa?

Čo je podstatou bezpečného sexu?

Pomenuj nejaké výhody pohlavnej zdržanlivosti

Každý človek má právo rozhodnúť sa o tom, či chce mať deti, koľko a v akom čase

Ako teba ovplyvňujú televízne seriály pre mladých, kde mladí hrdinovia z obrazoviek často striedajú partnerov?

Otehotnieť môže dievča za určitých okolností aj počas menštruácie alebo tesne pred ňou, či hneď po nej.

Príloha č. 2 Prehľad antikoncepčných metód

Aj v súčasnosti existuje mnoho nepravdivých povier o antikoncepcii, ktoré vyvracajú medicínsky overené fakty:

- Dojčenie neznamená istú ochranu pred neželaným počatím.
- Pohlavný styk v akejkoľvek polohe môže viesť k otehotneniu alebo nákaze SPI a HIV.
- Žena môže otehotnieť za určitých okolností aj pri pohlavnom styku počas menštruácie.
- Výplachy pošvy bezprostredne po pohlavnom styku nezabránia počatiu a navyše môžu byť škodlivé.
- Prerušovaná súlož môže aj napriek pozornosti zlyhať a dôjde k počatiu.

1. Prirodzené metódy plánovaného rodičovstva

- a) prerušovaná súlož;
- b) metódy periodickej sexuálnej abstinencie: kalendárová metóda, meranie bazálnej teploty, Billingsova – hlienová metóda, zmeny maternicového krčka, symptotermálna metóda, kryštalizácia slín.

2. Bariérové metódy

- a) pesar,
- b) diafragma,
- c) femidom,
- d) kondóm.

3. Chemické metódy

- a) spermicídy;
- b) vaginálna špongia (v súčasnosti sa už nepoužíva).

4. Hormonálne metódy

- a) kombinovaná HAK (tabletková) – zabránenie ovulácii pôsobením hormónov estrogénu a progesterónu;
- b) jednozložková progesterónová HAK (tabletková) – nedochádza k zabráneniu ovulácie, ale iba k takým zmenám na krčku a sliznici maternice, ktoré bránia preniknutiu spermíí alebo uhniesdeniu vajíčka;
- c) injekčná progesterónová antikoncepcia;
- d) podkožné implantáty nosičov progesterónu;
- e) postkoitálna antikoncepcia – jej zmysel spočíva v narušení podmienok na vnorenie sa oplodneného vajíčka do sliznice maternice v prípade „núdze“ – nie je vhodná na pravidelné užívanie!

5. Vnútromaternicové telieska

6. Chirurgické metódy

- a) sterilizácia ženy – prerušenie vajíčkovodov;
- b) sterilizácia muža – vazektómia – prerušenie jemných kanálikov, cez ktoré prenikajú spermie z mužských semenníkov.

Zástancovia slobodného rozhodnutia

Verím, že život má veľkú hodnotu, ale rovnako verím, že veľmi dôležitá je i kvalita života. Myslím si, že by nebolo správne priviesť na svet dieťa, ktoré by nepatrilo do vyrovnanej, milujúcej rodiny. Ľudia robia chyby a bolo by kruté ich nútiť, aby mali deti, ktoré nechcú. Koniec koncov by tým najviac trpelo dieťa. Skupiny ako „Národná kampaň za potrat“ alebo „Liga boja za právo na potrat“ bojujú za právo žien požiadať o potrat. Tu je niekoľko ich argumentov:

A/ Každá žena má právo rozhodnúť o tom, čo sa stane s jej telom.

B/ Plod je súčasťou tela ženy a nemá svoje vlastné práva.

C/ Každé dieťa by malo byť chcené. Nie je správne priviesť na svet nechcené dieťa.

D/ Od ženy, ktorá bola znásilnená, nemožno očakávať, že dieťa donosí.

E/ V prípade, že sa má narodiť postihnuté dieťa, je potrat tou najmilosrdnejšou voľbou.

F/ Adopcia nechceného dieťaťa by mohla byť pre ženu náhradným riešením. Je však emocionálne veľmi ťažké zveriť niekomu dieťa, ktoré bolo 9 mesiacov súčasťou jej života.

Zástancovia života

Malé dieťa je také zraniteľné! Jeho život treba chrániť. Život je posvätný a nikto nemá právo nikomu ho zobrať. Skupiny ako ŽIVOT alebo SONŽ (Združenie ochrany nenarodeného dieťaťa) pomáhajú tehotným ženám, ktoré sa rozhodnú i v ťažkých situáciách plod donosiť a bojujú proti potratom. Tu je niekoľko ich argumentov:

A/ Každé dieťa je jedinečné. Je Božím darom, ktorý má veľkú hodnotu.

B/ Žiadny človek nemá právo ukončiť život, a to ani v prípade, ak ide o postihnutého človeka alebo dieťa znásilnenej ženy. I ľudia s vážnym postihnutím môžu žiť život naplno.

C/ Nenarodené dieťa treba chrániť, pretože sa nemôže brániť samo.

D/ Dieťa je ľudskou bytosťou od okamžiku počatia. Nie je súčasťou tela matky.

E/ O tom, či chcem mať dieťa, sa rozhodujem už pred pohlavným stykom, nie až potom.

F/ Ženy môžu následkom potratu emocionálne i duševne trpieť. Potrat môže zanechať veľkú duševnú jazvu a zničiť zdravie ženy alebo jej schopnosť mať v budúcnosti deti.

Príloha č. 4 Prezentácia – Legal and ethical issues

http://www.slideshare.net/ms_optimisstic/abortion-ppt-13517253

Príloha č. 5 „Nemý výkrik“

<http://pro-zivot.pise.cz/39-dokument-nemy-vykrik-the-silent-scream.html>

Príloha č. 6 Príbeh – Poprat jedného dvojčaťa

Zamestnaná žena riaditeľ'a spoločnosti si v 16.týždni tehotenstva nechala vykonať potrat jedného dvojčaťa. Lekár dal súhlas k vykonaniu selektívneho potratu zo sociálnych dôvodov. Vysvetlil, že inak by si matka nechala vykonať potrat oboch plodov.

Najznepokojujúcejšou črtou prípadu nie je ani tak skutočnosť, že má dôjsť k potratu iba jedného z dvojčiat, ale skôr to, že má vôbec dôjsť k potratu plodu v štádiu vývoja, a to z čisto sociálnych dôvodov. Keď sa domnievala, že si nemôže dovoliť výchovu oboch dvojčiat, mala jedno z nich ponúknuť na adopciu bezdetného páru.

Potraty sú každým dňom vykonávané zo stále malichejších dôvodov. Tehotenstvá sa ukončujú kvôli rozpadajúcim sa vzťahom, rodinným ťažkostiam, plánom, kariére, alebo dokonca kvôli dovolenkám. Niekedy taktiež preto, že majú svoj pôvod v nevere. Požiadať o potrat je normálne. Proti „právu“ mať dieťa stojí „právo“ toto dieťa nedonosiť.

Žena môže mať dobre platenú prácu, veľa peňazí a podporu svojho partnera. Napriek tomu však môže mať veľmi silný pocit, že dve deti sú presne to, čo nechce.

Zákon o potratoch neznamená, že je ľuďom dovolené projektovať svoje rodiny. Taktiež sa zdá, že sa tento zákon používa ako určitá forma dodatočnej antikoncepcie. Lekár, ktorý vykonal potrat jedného z dvojčiat, prišiel po konzultácii s pacientkou k názoru, že potrat jedného dieťaťa bol nevyhnutný, aby nedošlo k vážnemu poškodeniu pacientkinho duševného zdravia.

Opatrenie, týkajúce sa duševnej ujmy, sa ukázalo ako obrovská medzera v zákone: Koniec koncov, v konzumnej spoločnosti narastá povedomie, že človeku nesmierne škodí, keď nedostane to, čo chce.

Alarmujúci je názor, že je možný potrat úplne zdravého dvojčaťa. Jedno dieťa je pripravené o život a druhé, ktoré zostalo nažive, o celoživotného druha a priateľa. Vidíme, aké zavádzajúce až zvrátené dôsledky môže mať spochybňovanie hodnoty života nenarodeného dieťaťa.

Príloha č. 7 Výroky ľudí

„Úcta k životu, život každého druhu, je prvou zásadou civilizácie.“

Dr. Albert Schweitzer

Po mojej druhej interrupcii som bola silno depresívna ... Takmer som spáchala samovraždu. MW, Canada

Keď moja priateľka otehotnela, bol som potešený ... chcel som si ju vziať a stať sa manželom a otcom ... išla na interrupciu bez toho, že by sa ma opýtala ... dúfam, že ju už nikdy nevidím! DP, Florida

Moja 6-ročná dcéra má opakované nočné mory ... je naháňaná zlým mužom s nožom, ktorý ju chce rozsekať na kusy ... ona nevie, že som sa pokúsila ju potraťiť. KS, Záhreb

Bola som na interupcii. Môj priateľ povedal, že by ma opustil, keby som mala to dieťa ... moja matka povedala, že interupcia bola najlepšia ... neskôr mi povedala, že bola na interupcii v mojom veku. Teraz sa nemôžem na nich ani pozrieť. PT, Londýn

Neľutovala som moje interupcie ani minútu. Lieky vás uspia, takže nevidíte nič nepríjemné. Moje problémy odišli a ja si môžem ďalej užívať zábavu ... a moji frajeri sú tiež vd'áční ... Ja budem mať deti, keď budem pripravená. HA, Boston